

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... — 16 kor.
 Negyedévre... — 4 e

Helyben háshoz hordva:
 Egész évre... — 20 kor.
 Negyedévre... — 5 e

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... — 24 kor.
 Negyedévre... — 6 e

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétéfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaküldésére
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, június 13.

Elmaradt családi öröm.

A kanibálok ünnepre készültek. Végre embert fogtak, igazi embert, a milyen ritkán akad. Meg is állapították a menüt: Keizerfleisnak fogják elkészíteni.

Egy ideig hagy lógjon a füstön, aztán majd ünnepélyesen fogják elkölteni.

Szajukon volt az ize egy régibb lakomának. Igaz, hogy az csak zableves volt, egy picziny kis Ugron szeletkével, de már ez is oly kimondhatlan jól esett, micsoda pompás lakoma lesz ez a mostani. Egy egész ember szőröstől-bőröstől. Filé a la Rakovszky.

Az örömlakoma torrá változott. Csak a lé készült el a főzéshez s bizony a szakácsok kerültek belé a lébe. Ezeket azonban nem óhajtja megenni senki.

Sajátságos, hogy a kanibálok sohasem eszik meg egymást, sem más nem kap beléjük. Azt hiszem azért, mert éppen nem izletes falatok.

Rakovszky Istvánt, jól értsük meg, Rakovszkyt vádolták hazafatlansággal, azt az embert, a ki Ugron Gábor mellett jóformán egyedüli ellenzéki ember a parlamentben. Ezt a kéréssel kemény, szinte túlmerész ellenzéki embert, ki emberfeletti munkát végzett az utolsó ciklusban éppen az ex-lex és az alkotmányválság keserves idejében, ezt az embert vádolta — — — ki?

Kubinyi György!

Ki ez a jámbor?

Ismerték őt? Szerepelt? Van nagy hazafias multja? Tud-e legalább jól magyarul? Vagy idegen nyelvű létere tán martyrja volt a magyar ügynek, mint Bem vagy Rulikovszky?

Dehogy! egész multja anyyi, hogy ekzekválta a Bach-korszak renitens hazafait.

És ime! Ez az ember vádol, azt meri vádolni s az emberek egy része rögtön elfeled mindent, csak a pecsenye illatát szimatolja s enni akar — embert.

Bizonyos dudvák csak a szemétdombon teremnek, de itt aztán oly buján, hogy minden egyebet elborítanak, a Kubinyi által szétszört magvak, a gyanusítás magvai is hamar meglelték talajukat s hirlapiródmunk ponyvai részében hamar csirázni kezdett s a bámulatos tódítások labodája sűrű zöldjével babér helyett koszorúként övezte a Kubinyi tisztos fejét egy-két hélig, Rakovszkyt pedig ködként burkolta e zúghelyek miázmás párja.

De ime, összeül újra a parlament. Megkezdődnek a transzirozás, de Rakovszkynál mindössze egy sárga-fekete kardbojt foszlányt találnak, azt is 16 év

előtt hordta, míg a tények világossága előtt lesül a sok laboda és Kubinyi ott marad a ponyván ülve, egyik kezében ekzekucziós iv, másikban egy boros flakával, mint a ki régen nem tudta, mit tett, most nem tudja, hogy mit beszél.

Nálunk is megesett hát egy olyan családi öröm, mely soká váratott magára, míg végre — elmaradt.

Az emberevés pedig nehéz kenyér, mert hát, ha embert fognak, nem bírnak vele, önmagukat pedig — saját gyomruk sem kívánja.

Különben, mindezek után hisszük, hogy az ilyen jelenetek végképpen le fognak tűnni a parlamenti szinterről.

P—y.

Uj törvényjavaslat.

A közsegélyekre szoruló 7 éven felüli gyermekek gondozásáról szóló törvényjavaslat, melyet a miniszterelnök a Ház tegnapi ülésén terjesztett be, úgy intézkedik, hogy az állami gyermekmenhelyekbe felvett gyermekek, amennyiben 7-ik életévük betöltésekor törvényhatósági vagy magánárvaházban, avagy valamely más jótékony intézetben vagy egyesületnél el nem helyezhetők, 15 éves korukig az állami gyermekmenhelyek kötelékében maradnak. A 7 éves koruk betöltése után hatóságilag elhagyottaknak nyilvánított ily gyermekek az állami gyermekmenhelyekbe szintén fölvehetők s 15 éves korukig azok kötelékében maradnak. Kiváló tehetséget, szorgalmat, és jó magaviseletet tanúsított gyermekek — továbbképezhetőségük céljából — különböző állami tanintézeteknél levő ingyenes ellátási helyekre igényvel bírnak. Az állami gyermekmenhelyek kötelékébe tartozó 7—15 éves gyermekek gondozási (eltartási, nevelési és kiképzési) költségei az illetőségi községet terhelik. A 7 éven felüli elhagyott gyermekek gondozási költségei fejében 1902. évtől kezdve a belügyi tárca költségvetésébe legföljebb évi 400,000 korona segélyösszeg állítatik be. Az állami segélyösszegnek legföljebb egy negyed részéből egyes, sikeres működést kifejtő oly magánegyesületek és intézetek is segíyezhetők, melyek magukat — az általuk eddig különben is gondozottakon fölül — megfelelő számú 7—15 éves elhagyott gyermek fölvetelére kötelezik. Az ezen törvény alapján felmerülő, valamint az e célra fordítható alapítványok és adományok fölhasználása mellett nem fedezhető községi terhek egyenletes megosztása végett, a vármegye a területén fekvő összes községek szövetkezését rendeli el és e célra 1 százalékot meg nem haladó vármegyei külön pótdadót vethet ki. A pótdadó: a földadó, házadó, keresetadó, nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adója, bányaadó, végre a tőkeamat- és járadékadó (1875. XXII. t.-cz.) után vettetik ki.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, jun. 13.

Elnök Perczel Dezső.
 Széll Kálmán miniszterelnök a 7—15 éves korig elhagyott gyermekek állami díjtalan gondozására törvényjavaslatot nyújt be.
 Napirend:

Az összeférhetlenségi törvény revíziója.

A 14. szakasznál

Visontai Soma: A Vancsó Gyula által benyújtott s így ujonnan szövegezett szakaszt nem fogadja el. Nem fogadja el azért, mert nem látja szükségesnek, hogy bármely miniszteri közbenjárás is, külön statuáltassék. Hosszan foglalkozik a miniszterek III-ad fokú bíraskodásával s kimutatja, hogy az elvi különbség, mely a házon belül s azon kívül álló ügyvéd között van; eléggé van körvonalmazva ez a 7. és 15. §-ban. Nem érti, miért járhat közbe ügyvéd irásilag, s miért nem szóbelileg is? Ez tiszta hipokrizis.

Módosítványt ad be, mely szerint a Vancsó indítványának záradéka törültsék.

Széll Kálmán miniszterelnök nem osztja Visontai aggályait. Visontai nagyon ferde világításba helyezi az ügyvédek helyzetét a szakaszban. Visontai visszaéléseket emleget, melyeket azonban kizár maga a szakasz szövegezése. Kéri a Vancsó Gyula indítványát elfogadni.

Visontai Soma visszavonja módosítását.
 A Ház többsége ezután elfogadja Vancsó indítványát.

A 15. §-nál

Rohonyi Gyula ösmerteti és elfogadásra ajánlja a szakaszt.

Justh Gyula: Egyik legfontosabb szakasza ez a törvényjavaslatnak. Mert hisz anyagában jó volt az előbbi összeférhetlenségi törvény, csak az volt a baj, hogy nem lett végrehajtv. Ma egy új törvénnyel állunk szemben, de ez is csak úgy fog érvényre juthatni, ha a végrehajtása egy teljesen független, parlamenten kívül álló bíróságra lesz bízva. Ennek jogosultságáról meggyőződhetett a ház az ülés szak elején, amikor bebizonyult, hogy a ház nem lehet teljesen elfogulatlan bírálójává képviselőtársának; amiért ennek a törvénynek a végrehajtását a Kuriára akarja rábízni. Kéri a házat, hogy az eredeti szakaszt törülje, s az ő indítványát, mely a végrehajtást a Kuriára ruházza, fogadja el.

Bedőházy János: E törvényjavaslatnak nemcsak az a célja, hogy a kedélyeket, az ellenzéket megnyugtassa, de igenis célja kell hogy legyen, hogy a parlament jó hírnevét visszaállítsa. Ebben a formájában ezt eredményezni nem fogja. Olyan ez; mikor a bizottság itt a házban összeül, mint a szelid macskák, melyek csak folyton nyávognak, de mikor egy egér mutatkozik a látóhatáron, akkor mind széjjelfutnak. Az egyedüli mód, melylyel pozitív eredményeket lehet elérni az, hogy a törvény végrehajtását a Kuriára bizzuk. Itt látjuk a tiszta választások eszméjét, mely minden képen el van ma fogadva, de a gyakorlatban még tiszta választást nem láttunk.

Csatlakozik Justh Gyula indítványához. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Polónyi Géza: Azt hiszi, hogy ha a függetlenségi párt akceptálja Justh indítványát, így ez csak úgy történhetik meg, ha meg nem szavazza az egész törvényjavaslatot. Az egész

törvényjavaslat sokkal súlyosabban érinti az ellenzékét, mint a kormánypartot. Mert hisz ha elvetjük a Kuriái bíráskodást, úgy a parlamenti bíróság újra a többségből kerülend ki, amikor is ez a többségi bíróság minden esetben fog találni utat, hogy az egyes ellenzéki képviselőket a házból kizárja. Tisztázni kívánja a kérdést. Ha meghagyják a parlamenti bíróságot, ne legyen az zsüri-szerű, de az alapezabályokban körvonalozott bizottsági bíróság. Ha a többség keresztülviszi a zsürinek csufolt bizottságot, akkor nyertünk egy nagyon rossz bíróságot, egy céltalan törvényt. Ha választásra kerülne a sor a parlament zsüri bírósága és a Kuria között, úgy ő biztosan a Kuriát választaná. De itt közbeszól a jogász lelkiismerete, mely eltiltja attól, hogy egyrészt a Kuriát munkával túlhalmozza, másrészt pedig kockáztatja a parlament tekintélyét; fél tőle, hogy az új országgyűlés anyai összeférhetlenségi bejelentést fog magával hozni, hogy az e felett bíráskodó forum el fog benne merülni. Epp azért nagyon nagy elővigyázattal kell lenni, mielőtt ennek feladatát a Kuriára biznók, keresni kell olyan módot, amelylyel ezt a bíróságot a parlament kebelében meg kell hagyni, oly választás alapján, amely az ellenzék jogait is érvényesíti. Ezt olyképpen gondolja keresztülvihetőnek, ha a ház minden pártja 8 bizottsági tagot választ, a mi által egy oly 12 tagú bizottságot nyerünk, melynek 8 tagja a többségből, 4 tagja az ellenzékéből fog állani.

Nem ragaszkodik ehhez a formához, csak példának hozza fel s kéri az előadót és a miniszterelnököt, találjanak módot arra, hogy ilyen bíráskodást lehessen létrehozni.

Szell Kálmán miniszterelnök: Nem lát veszélyt abban, hogy az összeférhetlenségi esetekben egy kinevezett zsüri bíráskodjon. Mert hisz itt nincs szó többségről, ellenzék üldözéséről; itt a házban minden képviselő egyforma, egyforma ügyeket szolgál. Nem befolyásolható a zsürit kinevező elnök sem, közjogi állásánál fogva.

Polónyi Géza: Láttuk báró Bánffy Dezsőt.

Szell Kálmán: Ne polemizáljunk kérem, az elnöki állás minden tekintetben oly közbizalmi állás melynek intézkedéseiben mindenkor lehet megnyugvást találni.

Polónyi Géza: Emlékszem Abrahamoviczra!

Szell Kálmán: Ne zavarjon képviselő úr!

Polónyi Géza: Ez csak fűszerezés.

Szell Kálmán indítványozza, hogy a ház az összeférhetlenségi törvény eljárását a házszabályokkal együtt vegye tárgyalás alá. (Helyeslés.)

Elnök a vitát bezárja.

Ezután a ház többsége elfogadja a szakaszt.

A 19. §-nál

Rohonyi Gyula előadó ismerteti és elfogadásra ajánlja a szakaszt.

Ot perc szünet.

Szünet után:

Polónyi Géza kifogásaira **Szell Kálmán** válaszolt s a ház többsége a 19-ik szakaszt elfogadta.

Szell Kálmán indítványára elhatározták, hogy holnap megválasztják azt a bizottságot, amely a bíráskodás eljárási módosításait fogja kidolgozni.

Következett **Fichler Győző** interpellációja a resiczai munkás-sztrájk ügyében.

Hegedűs miniszter felel a **Pichler** interpellációjára. Kijelenti, hogy az egyes lapok tudósításai a sztrájkra vonatkozólag valótlanok. Figyeli a sztrájkot s a törvény határain belül intézkedik a munkások érdekében.

Fialka alispán táviratozott, hogy a munkásokkal a megegyezés valószínűleg sikerülni fog.

A ház a választ tudomásul vette.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 kr-ért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.

A király Prágában.

Prága, június 13.

A mai délelőtti hivatalos fogadásokkal telt el. Reggel 8 óra után ő Felsége **Mária Annunziata** főhercegnőt, a Theresianum-zárda főnöknőjét fogadta. 9 órakor a klérus jelent meg az audienciás teremben **Skrbensky** biborok-hercegek vezetésével.

A hercegek üdvözlő beszédére ő Felsége cseh nyelven ezt válaszolta:

Köszönettel és meglepődéssel fogadom a hűségnek és ragaszkodásnak eminenciád által a csehországi klérus nevében való kifejezését. (Németül folytatva:) Meg vagyok győződve dinasztikus és hazafias érzelmeik tisztaságáról. Biztosítottam önöket, hogy a katolikus egyház érdekei be nem mindenkor meglepő pártfogóra találhatnak.

Azután a nemesség küldöttségét fogadta a király ugyancsak **Skrbensky** biboros-hercegek vezetésével, a ki ezuttal a következő beszédet intézte ő Felségéhez:

Császári és apostoli királyi Felség! A legmélyebb tisztelet és rendületlen hűség érzelmeivel járul Csehország nemessége Felséged trónjának számolyához. Engedje meg kegyelmesen Felséged, hogy a nemesség nevében kifejezésre juttassam a hagyományos hűség és odaadás érzelmeit, melyek azt áthatják. (Csehül folytatva:) A nemesség mindenkor és végső lehelletig meg fogja őrizni a legmélyebb tiszteletet Felséged szent személye és a legfelső uralkodóház iránt, a hűséges odaadást a közös haza iránt.

Ő Felsége erre németül a következőket válaszolta:

Legszívesebben köszönetemet fejezem ki Csehország nemességének ezért a lojális üdvözlésért. (Csehül folytatva:) Örömmel győződtem meg róla, hogy a nemesség erős támasza a trónnak és az is marad.

A nemesség küldöttségének fogadása után a tisztikar jelent meg ő Felsége előtt **Fabiny Lajos** tábornagy hadtestparancsnok és parancsnokló tábornok vezetésével. Azután a tartományi bizottságot fogadta ő Felsége **Lobkovitz** herceg tartományi főmarsall vezetésével, utánna a helytartóság tisztikarát **Coudenhove** gróf helytartó vezetésével, azután a többi állami hatóság előjáróit, a bírói kar és a beteg rendőrigazgató kivételével, majd a tartományi felügyelőket és a német és cseh állami középiskolák igazgatóit. Ezeket követte az igazságügyi hatóságok főnökeinek és a tartományi főtörvényszék tagjainak fogadása, a kiket **Wessely** tartományi főtörvényszéki elnök vezetett. Aztán még a következő küldöttségek járultak ő Felsége elé: Prága város képviselő-testülete, **Srob** polgármester, **Fritsch** alpolgármester és **Neubert** mérnök vezetésével, a konzuli testület tagjai és pedig: **Nerouxde Valois** francia főkonzul, **Seckendorff** báró német konzul, **Donzelmane** az Egyesült-Államok konzulja és **Cent-Vard-Forbes** angol konzul; a szent angyalokról nevezett nemesi zárda küldöttsége **Gatterburg** Eleonóra grófnő vezetésével, a főiskolák igazgatói, rektorai, dékánjai és az akadémiai tanácsok tagjai; a tartományi közművelődési tanács **Lobkovitz** Ferdinánd herceg vezetésével; az evangélikus egyház **Alberti** aschi szuperintendens vezetésével; a tudományos cseh **Ferencz József-akadémia** **Lobkovitz** herceg helyettes védnök vezetésével; **Klafka**, a legfőbb építészeti tanács elnöke; a német tudományi, művészetet és irodalmat ápoló társaság **Weise** báró vezetésével; a prágai cs. kir. művészeti akadémia **Myslbek** igazgató vezetésével; továbbá az ügyvédi és közjegyzői kamarák elnökei, az orvosi kamarák elnökei és alelnökei, a prágai zsidó hitközség

küldöttsége **Rosenbacher** elnök vezetésével, a prágai, **Smichow**, **Reischenbergi**, **Benneschauer**, **Brandeisi**, **Stiblaui** és **Dipsisi** polgári és népiszkolák küldöttsége, a munkások baleset-biztosító intézeteinek küldöttsége **Prezibram** elnök és **Keilwerth** alapítványi jószágigazgató vezetésével.

Városi közgyűlés.

Ha rövid, vagy kevésbé érdekes a városi közgyűlések tárgysorozata, gondoskodnak a városatyák arról, hogy az interpellációk özönével pótolják ezt a hiányt.

Tegnap is azt hittük, hogy már kongani fog az ócska közgyűlési terem, mikor az óramutató elérkezik az ötöshöz. És már a VI-on is tul volt, mikor még folyt a harc.

Az interpellálók kezdték a vitát. De ezen kívül volt egy érdekes, sőt kimagasló mozzanata a közgyűlésnek.

A városatyák lassan és kevesen szállingóztak, amikor belépett **Ritoók** Zsigmond. Találgatták, hogy mit jelent az ő megjelenése, de csak kevesek találták el, hogy a községi iskolák államosításának ügye vonzotta fel társadalmunk ezen kiváló alakját.

Mondott is egy hatalmas, eszmegazdag beszédet az államosítás ellen. Meggyőzően fejtegette ki, hogy mily fonák, sőt veszedelmes dolog az, ha mindent az állam kezében akarunk összpontosítani.

Es a nagyszabású beszédnek meg volt az eredménye és hatása. A szavazásnál csupán **Mihelgy** Adolf és **Gábel** Jakab maradtak ülve, a többi városatya elfogadta a **Ritoók** Zsigmond indítványát.

A többi ügyek alig keltettek vitát.

*

A közgyűlés lefolyása a következő volt:

Beöthy László főispán elnökölt; a törvényhatóság tagjai közül jelen voltak;

Bozóky Béla, **Guttman** József, **Hlatky** Endre, **dr. Konrád** Márk, **Mezey** Mihály, **Ritoók** Zsigmond, **Szokoly** Tamás, **Beczky** Lajos, **Bertsey** György, **ifj. Cser** János, **Czeplédy** Jeremiás, **Déry** János, **dr. Grósz** Menyhért, **dr. Hoványi** Géza, **Ländler** Ferencz **Milibák** József, **dr. Sarkadi** Lajos, **dr. Vucskics** Gyula, **dr. Dési** Géza, **dr. Friedländer** Sámuel, **Gábel** Jakab, **dr. Kurländer** Ede, **dr. Moskovits** József, **Balogh** Döme, **Hann** Lajos, **Incze** Lajos, **Mihelgy** Adolf, **Mihelgy** Pál, **Moskovits** Mór, **Munk** Jakab, **Müller** Salamon, **Rendes** Vilmos, **dr. Sonnenfeld** Zsigmond, **Száhlender** Károly, **Steiner** M. **Aldert**, **Weimann** Béla, **Rimler** Károly, **Istvánffy** István, **Szűts** Dezső, **Lukáts** Odön, **Koml'ssy** József, **Darvassy** Lajos, **Bordé** Ferencz, **Dús** László, **Tóth** Márton, **Ragány** János, **Nemes** Jenő, **Szűts** István.

A megnyitás után felolvastatták a polgármester-helyettesnek: **Rimler** Károly főjegyzőnek jelentése a közigazgatás május havi állapotáról. Az érdekesebb adatokat már közöltük.

Felemlíti a jelentés, hogy a városok **Aradon** tartandó kongresszusán **Nagyvárad** város képviselőjében **Rimler** Károly főjegyző vevő részt. — **Campbell** F. gázgyár tulajdonos és neje 100 koronát küldtek a városi szegények részére.

Végül bejelenti a helyettes polgármester **Serényi** Gusztáv nyugalmazott rendőrfőkapitány elhunytát.

A havi jelentést tudomásul vették; az adományért köszönetet szavaztak és **Serényi** Gusztáv emlékét jegyzőkönyvbe iktatták.

Az interpellációk.

A jelentéssel kapcsolatosan csakhamar megkezdődtek az interpellációk.

Száhlender Károly kifogásolja, hogy a vasúthoz vezető utat most egészen újból burkolják, pedig ott a villamos vasút kettős

vágányt rak le s akkor újból kell burkolni az egész utat. Erre kér választ azzal kapcsolatosan, hogy miként áll már a villamos vasut ügye?

Dr. *Moskovits* József röviden interpellál s azt kérdi, hogy a Pecze szabályozását mikor hajtják végre?

Balogh Döme az ellen szólal fel, hogy a vámkezelők jutalékára vonatkozó miniszteri leiratot miért nem terjesztette elő a tanács. — Továbbá megsürgeti a vámkezelési szabályrendeletet, mely egy évnél tovább valamelyik fiókban hever.

Dr. *Kurländer* Ede szintén a villamos vasut építése ügyében kér felvilágosítást. — Második interpellációja a polgármester azon érthetetlen rendeletével foglalkozik, amelyben a hírlapíróktól elvonta a városházán a hírszolgáltatást. Az egész országban megütközést keltett a polgármester azon intézkedése, amelylyel a közügyeket a nyilvánosságtól megfosztotta.

A válaszok.

Rimler Károly főjegyző válaszolt az interpellációkra.

A villamos vasut ügyében azt tudja, hogy az állam is 30,000 korona biztosíték letételére hívta fel a társaságot. Egy újabb akadály pedig az, hogy a hadügyminiszter azt kívánja a villamos vasut társaságtól, hogy a katonai raktárakhoz is kiépítse a vasut vonalakat. A polgármester latba vetette magát a hadügyminiszternél. (De könnyű). Éppen mert így húzódik a villamos vasut ügye, már nem lehetett tovább halasztani a Fő-utca kiburkolását. — *Balogh* Döme felszólalására azt válaszolja, hogy a miniszternek a vámügyben leküldött rendeletét nem kell a közgyűlésnek bemutatni. — Dr. *Kurländer* Edének az újságírókat illető interpellációjára kijelenti, hogy az 5 intézkedése folytán most már teljes a hírszolgálat. A polgármester, mint legilletékesebb forum interpretálta a saját rendeletét. Ehhez ő nem szólhat. — A Pecze szabályozást illetőleg kijelenti, hogy a folyónak Nagyváradon alóli része nincsen szabályozva, sőt az ezt illető tervek felebezés alatt vannak. Ha ez eldől, kerül sor nálunk is a Pecze szabályozására. Kéri az általa adott válaszok tudomásul vételét.

Ragány János szintén felvilágosítással szolgált *Balogh* Dömének. A szabályrendelet most van kidolgozás alatt.

Dr. *Kurländer* Ede a hírlapírók ügyére adott választ tudomásul veszi, mert azzal a főjegyző is elismeri, hogy a polgármester érthetetlen rendelete helytelen és baklövés volt.

Beöthy László főispán: A főjegyző azt nem mondta, hogy a polgármester intézkedése baklövés, ilyet ne tessék a beszédébe magyarázni.

Dr. *Kurländer* Ede: A főjegyző ur ezt nem is mondta, de én mondom, hogy baklövés volt! — A villamos vasut építésére adott választ nem veszi tudomásul, hanem kéri, hogy a jövő havi gyűlésre tárgyalásra tűzzék ki.

Balogh Döme nem veszi tudomásul a választ.

A válaszokat tudomásul vették. A villamos vasut építésére vonatkozót azonban csak 4 többséggel vették tudomásul.

A közegészségügyi bizottságba az elhunyt dr. Grósz Albert és az eltávozott dr. Vári Szabó Béla helyére *Sulyok* Istvánt és *Gerő* Ármint választották be; míg az iskolaszékben *Vidovich* Bonaventura halálával megüresedett tagsági helyet *Rimler* Károly főjegyzővel töltötték be.

A községi iskolák államosítása.

A városi tanács előterjesztést tett, hogy kilátás van arra, miként a községi iskolákat az állam átveszi. Javasolja a tanács, mint állandó választmány, hogy a törvényhatóság határozza el, miként elvben óhajta a községi is-

kolák államosítását s a részletes tárgyalásokat kezdje meg a tanács az állammal, illetve ennek képviseletében a kir. tanfelügyelővel és ennek eredményéről tegyen jelentést a közgyűlésnek.

Ritók Zsigmond az államosítás ellen.

A javaslat elhangzása után elsőnek *Ritók* Zsigmond szólalt fel. Nagyon egyoldaluan van a kérdés a javaslatban tárgyalva, csakis pénzügyi tekintetből. A takarékoság a fő szempont, pedig ez a kérdés még sok más dologgal függ össze. A félreértések kiküldése végett kijelenti, hogy eddig sem, most sem tart attól, hogy az állami iskolák vezetése, színvonala alacsonyabb lenne a községi iskoláknál. Megnyugodna, hogy az állam olyan színvonalon tartaná iskoláinkat, mint most van, sőt még emelné azt. De neki nem a pénzügyi és tanügyi szempont az, ami aggodalmakat okoz. A javaslatban a pénzügyi rész nagyon is színezve van. Azt hangoztatja a javaslat, hogy egy évben 180,000 koronát ad ki a város a népnevelésre. A legutóbbi zárszámadás szerint azokra a községi iskolákra, amelyeket államosítani akarunk, 115,000 korona szerepel, de ebben az összegben benn van a beiratásból, államsegélyből, alapok jövedelméből stb. befolyó jövedelem, úgy, hogy ha ezt leszámítjuk, csupán mintegy 44,000 koronát ad ki a város. Ez volna tehát tulajdonképpen az a tál lencse, a melyért örökségünket elakarjuk adni. Az államnak sem érdeke, hogy csak Nagyváradért áldozzon. Es esetleg már lejjebb is lehetne szállítani ezt a 44,000 korona kiadást. Ha ennek felét eivállalná az állam, oly csekély maradna, hogy ezért nem érdemes iskoláinkat átadni. — De különben is nem az a kérdés, hogy drága-e, vagy olcsó a nevelés, mert semmiért sem adná át. A centralizáció ellen van, mely mindent az államtól vár s csak akkor kiabál, ha az adót szedik. Pedig ha mindent az államtól követelünk, mindent az államnak kell adnunk. Az önkormányzatnak legszebb része a népoktatás. Ezután egy kiváló francia íróra hivatkozik s idézi ennek egy mondatát, az elköltöztetett egyházzól és az elköltöztetett közoktatásról. — Azzal az irányzattal, hogy mindent az államtól várunk s neki mindent átadunk, szabad polgárokat nem nevelünk. Szeretné, ha minden művelt polgár befolyna a nevelésbe de szerencsétlenség volna azoknak a kezéből kivenni a nevelést, akik szeretettel gondozzák. (Helyeslés).

Majd rátér beszédében arra, hogy a miniszter rendeletet adott ki, a mely szerint az állami iskolák belügyeibe a gondnokságok nem avatkozhatnak, csupán az anyagi rész van rájuk bízva. A tagok az előadásra nem mehetnek, legfeljebb azt nézhetik meg, hogy ott van-e a tanító.

Gábel Jakab: Ez helyes!

Ritók Zsigmond: Ez nem helyes. Ezzel a népnevelés iránt az érdeklődést nem növeljük. Szabad államban szabad polgárt nem képez, hogy az, ha akar, bele nem szólhat a közügybe. Az állami iskoláknál nem találja azt meg, hogy hasznosan befolyjon a nevelésbe a polgárság. (Élénk tetszés. Helyeslés). Indítványt nem tesz az ügy érdemére, de javasolja, hogy hallgassák meg az iskolaszéket, nem csak arra, hogy melyik az olcsóbb, hanem hogy melyik a jobb: a községi vagy az állami. A tanács javaslatának elfogadása azt jelentené, hogy mi nem tudjuk a községi iskolákat kezelni, de átadjuk az államnak. Ajánlja javaslatát. (Eljenzés. Tetszés.)

Gábel Jakab szólott a nagyszabású beszéd elhangzása után. A kiinduló pontban egyetért *Ritók*kkal, de a konzekvenciáit már nem osztja. Azt igyekszik bizonyítani, hogy a községi iskolaszékek jogait is eltörlik s már dolgoznak is ezen a miniszteriumban. És helyesli is, hogy az iskolák beléletébe csak a szakértők szólhassanak bele. Ne halogassuk a dolgot és fogadják el a tanács javaslatát.

Rimler Károly azt igyekszik kimutatni, hogy a *Ritók* által kimutatott 44,000 korona csak személyi kiadás, a melyen kívül még az épületek fentartása, törlesztése stb. szerepel, más tételnél elkönnyelve. Rámutat iskoláink túlzufaltságára. A tanács javaslatának elfogadásával semmit sem adunk fel, de a város pénzügye sürgeti a kérdés megoldását.

Hlatky Endre teljesen a *Ritók* Zsigmond álláspontján van. A tanács azt hiszi, hogy az államosítás könnyű és hamar lesz, sőt már le is mondtunk az iskolák építéséről. Hát ez nem egyhamar fog bekövetkezni. A községi iskolák kiadása nem oly sok és nem is emelkedett jobban, mint más, pl. a közvilágítás. A város népessége s így az iskolás gyermekek is szaporodtak. De azért nincsen ellene, hogy a községi iskolaszék meghallgatása után tárgyaljanak; legalább látja a polgárság, hogy az államosítás csak nagy áldozatok mellett volna keresztülvihető. Lesznek olyan súlyos feltételek, melyeket el sem fogadhatunk. — Nem is illik különben, hogy az iskolaszéket mellőzzük.

Dr. *Fridländer* Samu beszél az autonómiairól, amely szerinte beteg. A *Hlatky* beszédét taktikázásnak tartja. A *Ritók* indítványát teljes egyszerűségében fogadja el.

Dr. *Vucskics* Gyula röviden szólal fel. A tanács javaslata szerint csak elvi határozatról van most szó. Szégyen volna Nagyváradra, hogy az államosítás mellett azzal argumentálna, hogy nincsen pénze, mikor csak Biharmegyében van száznál több nem magyar iskola. Felemlíti, hogy az iskolaszék elnöke előtte kijelentette, miként az államosítás ügyéről mit sem tud. Tehát még az iskolaszék elnökét sem kérdezték meg.

Ritók Zsigmond ismételtelen szól. Köszöni a beszédére tett ellenvetéseket. A költségekben nem ő, de a főjegyző tévedett. Azoknak az iskoláknak a költségeit ne vegyük, amelyeket az állam nem venné át. Az 5% iskolai adót, az alapítvány összegét a jövőben is követelnék (Ugy van!) Nincs oly nyomorult községe az országnak, a mely az iskoláinak a költségeit el ne viselhetné. Nálunk is tegyék elsőnek a közegészségügyet s azután a tanügyet. A többi mind azután jön. De ha előbb mulatunk, akkor nincs kenyérre. (Eljenzés. Ugy van.) Czáfolja *Gábel*t. Lehet, hogy az állam az iskolaszékek kezéből is kiveszi a befolyást, de a mi szánk van, a mi beszélhetünk, nem hallgatunk. (Eljenzés.) Ő sem tud tanítani, de ellenőrizni tud. (Eljenzés.) Mint iskolaszéki elnök, eljár az előadásokra s konferált a tanítókkal. Ennek meg volt a haszna. (Tetszés.) A tanügynél a legfőbb az autonómia. Ha ezt kiveszi az állam, megjövendőli, hogy az állam mihamarabb belátja, miként ő sem mindenható és mindentudó. A polgáraitra van utalva. Ha kiragad mindent a polgárság kezéből, vagy forradalom lesz, vagy megüünk! (Zugó eljenzés. Taps.)

A közgyűlés elfogadta *Ritók* Zsigmond indítványát s így az ügyet kiadták az iskolaszéknek.

A kibővített kir. Tábla épület felszerelésére több pályázat érkezett be s még néhány cég pótajánlatot tett. A tanács mint állandó választmány a pályázók közül a *Tarsoly* Ferenc és *Kovács* K. ajánlatát javasolja elfogadásra. Javaslatában a hazai ipar pártolására hivatkozik azzal szemben, hogy néhány pótajánlat pár száz koronával olcsóbb.

A tanács előterjesztését elfogadták.

A Kert-utca végétől az új honvéd laktnyáig terjedő ut kiépítésére 44.800 kor. folyószámla kölcsön felvételét javasolja a tanács.

Elfogadták.

A vízvezetési telep mellett emelendő fennékgát építésére szintén több pályázó jelentkezett. A tanács Incze Lajos és társa ajánlatának elfogadását javasolja. Incze 16·3%-ot engedett a költségvetésből.

Elfogadták.

A »Háromrózsa« épületben építendő bolt és lakást Turóczy Gyulának nem adták ki 700 koronáért, hanem új árlejtést hirdettek.

Elfogadták.

A Füzesei-laktanyáért Reisner Zsigmond kenyérgyáros 28.000 koronát ígért. A tanács azonban ezen összeget az óriási telekért és az épületekért csekélynek tartja, miért az eladás ellen van. Hanem javasolja, hogy az épületet Reisnernek évi 1700 korona bérért adja ki a város. Mivel pedig az éjjel-nappal tartó kenyérsütés tűzveszélyes, a magasabb biztosítási díjat is a bérlő köteles viselni.

Elfogadták a tanács javaslatát.

A Moldoványi Iván által eladott terület megvételét a jövő közgyűlésre halasztották.

Tudomásul vették, hogy a tanács Somogyi Károly színgazgatójának június hó 15-ig meghosszabbította a játszási engedélyt.

Az ipartestületi iparos önképzőkör kérte, hogy a város négy estére műkedvelői előadások tartására engedje át a színházat. A tárgyalások során két esteben egyeztek meg. Ezt engedélyezte a közgyűlés.

Özv. Serényi Gusztávnának megállapították férje után a halotti negyedét és az özvegyi nyugdíját.

Özv. Szolyák Sándornának a kért végkielégítést megadták.

Kohn Hermann vámost nyugdíjazták.

Temesvár azon felirata felett, hogy az iparos tanoncok nappal iskoláztassanak — napirendre tértek.

Az amerikai szőlőtelep államsegélyének felemelése iránt feliratot küldenek a miniszterhez.

A nagyváradi vadászati jogot bérbeadták.

Az esküdtek alaprajstroma ellen beadott felszólalások elbírálására kiküldött bizottságba Némethy Károly, Kaczián Károly, Kunz Gusztáv, dr. Radó Ignác, Mezey Mihály és Szokolay Tamás bizalmi férfiakat választották be.

Még néhány apróbb ügy elintézése után a közgyűlés véget ért.

Somogyi Károly beszámoló.

Alább közöljük azt a beszámolót, melyet Somogyi Károly igazgató a nagyváradi színgyűlés bizottságához intézett.

Az első benyomás, melyet az ember a beszámoló elolvasása után nyer, az, hogy ez egy őszinte nyilatkozat. Őszintén feltárja a fogyatékokat s nem mentesíteni próbálja azokat, hanem megmagyarázza, okát adja valamennyinek. E mellett nem hallgatja el természetesen azt sem, a mit előnyül felhozhat.

Szokatlan módja ez a búcsuzásnak, de az újítás csak helyesíthető. Annyiféle kritika hangzott el a társulatról, hogy lehetetlen más-képp eligazodni közte, mintha az igazgató maga tárja fel a viszonyokat egész őszintén.

Végigolvastuk Somogyi Károly nyilatkozatát; nincs abban egy lényeges pont sem, a melyet helytelenítenénk. Az igazgató ur a nyilatkozatban egészen helyesen látja a nagyváradi színeszet viszonyait.

Sajnáljuk azonban, hogy a tények nem feleltek meg teljesen annak a képnek, a melyet az igazgató fest.

Lelkesedésről, áldozat készségről, idealizmusról beszél Somogyi Károly. Elhiszszük, hogy benne mindez megvan, hiszen alább számokkal bizonyítja be. Ha azonban a társulat mégsem ragyog valami ideális glóriában, annak magyarázata az, a miről a beszámolóban szó sincs: a *figyelem hiánya*.

Elismerjük, hogy éppen művészberek közt legnehezebb a figyelem fenntartása; de másrészt az is bizonyos, hogy éppen művészi czélok eléréséhez elkerülhetlenül szükséges a figyelem.

Ehhez az kell, hogy az igazgatónak legyen hajlíthatlan erős akarata, biztos ítélőhatsége és csalhatatlan jó ízlése. Ebből a szempontból nem is vagyunk valami tulságosan elragadtatva attól a vallomástól, hogy az igazgató ur »figyelembe vette a közönség és a tekintetes színgyűlés bizottság véleményét.« Éppen az volt a baj, hogy nagyon sok ember véleményét figyelembe vette. A társulat keretén belül lévők közt is, meg a közönség közt is voltak egyesek, a kiknek szava döntött sokszor a közvélemény, sőt valószínűleg az igazgató ur legjobb meggyőződése ellenére is. Hogy ennek miféle következményei lehetnek, azt az események mutatták.

Több erélyt, több önállóságot a jövőben kifelé és befelé!

A figyelem szempontjából tartjuk magunk részéről érthetetlennek a katonai zenekar ellen intézett támadásokat is. Ez az egyetlen testület, a melyben van figyelem, nagy kár lenne ezt is mellőzni. A helyett tessék olyan embert élére állítani, a ki tud figyelmet tartani.

A mi a stilizálást illeti, lehetett volna valamivel külön is ilyen fontos beszámolóval; lehetett volna több figyelmet fordítani pl. arra, hogy a Tosca és a 47. czikk-féle rémdrámák ne kerüljenek a klasszikus darabok közé. De hát utóvégre ez toll és ízlés dolga, itt pedig a tények képezik a lényegét, nem azok elmondásának módja.

Egyebekben elismeréssel hajlunk meg Somogyi Károly működése előtt. Évközben a mi hiányt tapasztaltunk, nem késtünk azt erős kritika tárgyává tenni és az igazgató ur a kifogásokat figyelembe is vette, mint az a BALEK-féle darabok mellőzésénél tapasztalható volt. Sokszor kiáltó fogyatékokat, bosszantó pongyolaságot tapasztaltunk, a melyek azonban most csak a kritikák olvasásakor jutnak újra eszünkbe. Az összbenyomás kedvező; nem csillogó, fényes eredmények, hanem becsületes törekvő munka képe tárul eléink. Haladjon ebben az irányban tovább, csak több erélyvel, több önállósággal s egy kissé több élénkséggel, mozgékonyssággal; a közönség java és a sajtó becsületes támogatása nem fog mellőle hiányozni.

Mert hiszen a színház nemcsak Somogyié, nemcsak a mai nemzedéké, hanem az egész magyar közművelődésé, melynek érdekét mindnyájunknak szívünkön kell hordanunk.

Somogyi beszámolóját némileg rövidítve a következőkben adjuk:

Tekintetes színgyűlés bizottság.

Most, mielőtt a nagyváradi lelkes közönség által nemes áldozatkészséggel emelt »Szigligeti-színház«-nak nyolcz hónapig tartó első idényét befejezném, mulhatatlan kötelességemnek tartom, hogy mélyen érzett hálámat és köszönetemet fejezzem ki Nagyvárad város művészeti közönségének és hivatását a művészet szeretetével és buzgalommal teljesítő színgyűlés bizottságának azért a jóindulatu támogatásért,

melylyel az első évadban kitüntettél és azért a jóakarattal, a melylyel az első idényben kétségtelenül előállott hibákat, nehézségeket és akadályokat megítélte.

Egyet nyugodt lelkiismerettel, a kötelesség teljesítésének tudatával hiszek és vallok. Azt ugyanis, hogy áldozatot és munkát nem kimélve, legjobb tudomásom és buzgalmam szerint megtettem mindent, hogy beválthassam azon ígéreteket, a melyeket akkor tettem, midőn a »Szigligeti színház«-at elnyertem s midőn valóban életem egyik főczéljául tűztem ki azt, hogy a nagyváradi művelt közönség a színművészet iránt jogosan támasztott igényeit a lehetőség szerint kielégíthessem.

Ha ezen becsületes törekvésemet nem minden tekintetben koronázta teljes siker, ha itt-ott mutatkoztak hiányosságok, zavarok és hézagok, ennek oka a minden kezdet elé gördülő számos nehézség volt, a melyeknek leküzdéséhez nem lehetett elegendő az én erőm. Ilyen nehézséget képezett mindenekelőtt az a körülmény, hogy a nagyváradi színházra hirdetett pályázat sorsa jóval Virágvasárnap után, tehát oly időszakban dőlt el, a mikor a vidéki színeszet számot tevő jobb erői már más társulatokhoz voltak elszerződötve.

De hogy nem riadtam vissza a szervezés munkájánál semmi áldozattól, azt hitelesen bizonyította az orsz. színeszgyűlés hivatalos statisztikája, mely szerint az ország összes vidéki színtársulatai közül a nagyváradi volt a legdrágább az elmúlt évben, a mennyiben a személyzet *gagéja havonta 15,360 koronát tett ki.*

És hogy figyelembe vettem a közönségnek és a tekintetes színgyűlés bizottságának az első szezonban megnyilatkozott óhaját, azt bebizonyítottam azzal, hogy újabb áldozatokat sem kimélve, szerződöttem Virágvasárnapról koloratur énekesnőnek Székely Irént, a szubrett énekesnő szerepkörre Amon Margitot, továbbá új tagok szerződötésével a khórust is jelentékenyen megerősítettem.

És ezek után áttérve a tekintetes színgyűlés bizottság legutóbbi ülésén elhangzott észrevételekre, engedtessek meg nekem, hogy azokra következőkben adhassam meg az érdemleges válaszokat.

Június 9-ikéig bezárólag a Szigligeti-színház működésének adatai következők:

Szindarabok válfaja	Előadások száma	Ezekből ujdonság	Hány estét tölt be.
Tragédia	4	—	4
Dráma	7	—	7
Színmű	35	4	31
Tört. színmű	17	1	17
Népszínmű	19	2	19
Vigjáték	20	3	20
Énekes vigjáték	6	1	6
Bohózat	11	2	11
Kiállításos	2	1	2
Opera	21	1	17
Operette	85	9	85
Faisi történet	4	1	4
Osszesen:	231	25	223

Déltáni előadás volt 40; ebből 8 látványos, 12 népszínmű, 9 operette, 3 opera, 7 bohózat, és 1 történelmi darab volt.

E műsor összeállításánál és keresztülvitelénél tekintettel kell a nagyérdemű közönségnek és a tekintetes színgyűlés bizottságnak lenni arra, hogy mivel társulatom csaknem teljesen új és így összetanítatlan volt, nemcsak az ujdonságok hanem a régi darabok betanulása is sok fáradságot és munkát igényelt.

Ha jobb szándékom zlenére több estté foglaltak le az *énekes darabok*, mint a hogy azt én szerettem volna, ugy ennek oka a közönség nagyobb érdeklődése az operette és könnyebb zsánerű színművek iránt. A színház anyagi érdekeinek erős kockázata nélkül ezt a körülményt figyelmen kívül nem hagyhattam.

Hogy a műsornak színvonalára és változatosságára nézve alapos kifogás nem emelhető: bátorodom a műsorra magára és arra a tényre utalni, hogy kettő kivételével az összes jobb ujdonságokat előadtam és csak ama ujdonságokat mellőztem, melyekbe családok, fiatal lányok egyáltalában el nem vihető, ellenben a klasszikusabb darabokat csaknem

erőltetem és a műsorban fenntartottam. Például felhozom az előadások sorrendjében Hunyadi László, Ahol unatkozunk, Divathölgyek, Folt, amely tisztit, Troubadour, Lear király, Falu rossza, Házi béke, Bánk bán, Arany ember, Fernande, Jóslat, Traviata, Sabin nő, Katonák, Csongor és Tünde, Himfy dalai, Vasgyáros, Tosca, Rómeó és Julia, Szegény ifjú története, Bagdadi hercegnő, Parasztszűzlet, Otthon, Fedóra, Hoffmann meséi, Othello, Dolovai nábob leánya, Hamlet, 47. cikk, Gringoire, Bölcső, Válgunk el, Endre és Johanna, Szókimondó asszonyosság, Első vihar, Bűvös vadász, Aranylakadalom, Három testőr, Stuart Mária, Trónkereső, Nagymama, Pillangó csata, Rejtett boldogság, Ocskay brigadéros, Tékózló apa, Toloncz, Gyimesi vadvirág, A bor, Francillon stb. stb. stb. előadásait. A változatosság tekintetében pedig megemlítem, hogy 230 előadás alatt (június 9-ig, e sorok írásáig számítva) nem kevesebb, mint 173 darab került színre, tehát *egy mű átlag kétszer sem került előadásra*. Epen e nagyfokú, de a közönség által egyenesen megkívánt változatosság volt oka és magyarázója, ha néha összevágóság és művészi színvonal tekintetében egyik-másik előadás kívánni valót hagyott fenn.

Legtöbb panasza a *gyakori műsorváltások* miatt merült fel. Tekintetes szinügyi bizottság! Tudvalevő dolog az, hogy minden ilyen műsorváltás elsősorban az igazgatónak okoz jelentékeny anyagi kárt és így valóságos egzisztenciális érdekem mindig odahatni, hogy lehetőleg egyáltalában ne, vagy csak az elháríthatatlan végső esetben forduljon elő műsorváltás.

Méltóztassék meghinni tekintetes szinügyi bizottság, hogy e tekintetben minden korholás és minden figyelmeztetés merőben felesleges, mert elsősorban a magam jól felfogott érdeke parancsolja, hogy a műsorváltás kellemetlen balesetei lehetőleg elő ne forduljanak.

A mi a jelenleg bemutatott *társulati névsor* ellen emelt észrevételeket illeti, ezekre nézve kötelességszerűleg megjegyzem ismételtten, hogy október elsejére társulatomat *egy hősszerelmes, egy drámai hősnő és egy tenorista* szerződésével kiegészíteni feladatomnak ismerem.

A mi a *Váradi* karmester működése ellen emelt kifogásokat illeti, ezekre vonatkozólag meg kell jegyezmem, hogy Virágvasárnap után, tekintettel arra, hogy csaknem az egész repertoirt *Szekely Irén* és *Amon Margit* újonnan szerződött tagok bemutatkozása foglalta le, az operettelőadások előkészítése, az új khorus és a rendelkezésre nem mindig álló katonai zenekar betanítása, a temérdek ének- és főpróba annyira túlhalmozták munkával az új karmestert, hogy valóban csodálatos, hogy kötelességének ilyen mérvben is meg tudott felelni. Nagyon természetes, hogy mind ennek dacára kötelességemnek ismerem a tekintetes szinügyi bizottságnak ez irányban hangoztatott észrevételeit figyelembe venni samennyiben a képességeihez fűzött várakozásoknak az őszig sem felelné meg, *alkalmasabb helyetteséről* gondoskodom.

Végül hálás elismerésem és köszönetemet kell kifejeznem azon szíves és előzékeny eljárásért, amelyet méltóságos *Aulich* Henrik ezredes ur az egész tisztikarral egyetemben tanúsított irántam és ezzel együtt a nagyváradi színészet ügye iránt, amikor a 37-ik gyalogezred katonazenekarát kiváló erőkből szervezve méltányos feltételek mellett a színház rendelkezésére bocsátotta.

Arra kell kérnem a tekintetes szinügyi bizottságot, hogy ha a nagyváradi színészet ügyét szívén viseli, ne görditsen akadályokat annak prosperálása elé azzal, hogy tőle a kétszeresen, sőt háromszorosan drágább civil zenekar szervezését követeli, mely hogy az anyagi nagy differencián felül még mennyi nehézséggel jár, azt csak az tudja megmondani, a ki több, mint két évtized óta foglalkozott a színészzettel és meg tudja ítélni, mily mérhetetlen előnyökkel jár az, ha a színigazgató az orchesterben katonai zenekart alkalmazhat.

Erés a hitem és reménységem, hogy a közönség, a szinügyi bizottság és a helyi sajtó

kitűnő munkásainak jóindulatu támogatása mellett talán az eddiginél több sikerrel és szerencsével számolhatok be a jövő második szezon történetéről.

De a programját beváltó, kötelességét hűségesen és becsületesen teljesítő munkás lelki nyugalmával hiszem és remélem, hogy a tekintetes szinügyi bizottság nem vonja meg eddigi működésétől azt az elismerést, melyet munkásságom legszebb jutalmának tartok és amely nélkül Nagyváradon művészi hivatásomat betölteni nem is akarnám, képes sem volnék.

Nagyvárad, 1901. június hó

A tekintetes szinügyi bizottságnak készséges szolgálja

Somogyi Károly,

a »Szigligeti-Színház« igazg.

UJDONSAGOK

Vinkler József kitüntetése.

— Az érdemrend átadása. —

Vinkler József v. püspök, nagyprépost urnak, városunk diszpolgárának tegnap d. e. 11 órakor adta át ünnepelesen dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok-püspökünk az Ő cs. és apost. kir. Felsége által az egyház és közjótékonyosság terén szerzett kimagasló érdemek jutalmául legkegyelmesebben adományozott II. osztályu vaskorona-rendet.

Az ünnepelt nagy szerénységére tekintettel szűk körben történt az ünnepelesen átadás; de oly megható bensőséggel, hogy szem nem maradt szárazon.

Ő Eminenciája oldalkanonokja a bibornoki-palota ugynevezett királykocsiján a bibornoki palotába kísérvén az ünnepeltet, itt Ő Eminenciája rendjeivel s nyakában a vaskorona-rend első osztályának szalagjával és rendjelével többi udvari papjai által körülvéve fogadta a legfelsőbb kitüntetésben részesült ősz főpapot s a bibornok-püspöki titkárral felolvastatván a rendjel adományozására vonatkozó intézvényt körülbelül a következő megindító, gyönyörű kis beszéddel adta át könnyek között a rendjelet, az adományozó levelet s a rendi statutumokat:

Jól tudjuk, hogy az igazi tisztelet nem a külsőségekben fekszik, hanem hogy annak forrása belőlről fakad; sőt tudjuk, hogy a külső kitüntetésnek nem szabad a nemes lélek belső ereje fölül helyezkednie; mert különben az embernek erkölcsi méltósága alá lenne rendelve azon látszólagos emelkedettségnek és ál-fennségnek, mely szerint a gyenge elmék kicsinységüket mérlegelik.

De itt tudjuk, hogy a legmagasabb királyi kegyelem egy becsületes multnak, a valódi érdemnek méltánylása, hogy e kitüntetés a közérzelemnek felkarolása, hogy a Felség itt a hosszú évek során át ültetett virágokat egy csokorban egyesítette és azon melre tüzte, mely az ősi katolikus zászlóhoz híven csonterős férfiasággal ápolta a hitet, a katolikus szilárd meggyőződést és király iránti hűséggel a hazának szeretetét, mely az antik magyar becsületességgel, fenkölt lelkülettel mindig az igazság szolgálatában állott és — amit előbb kellett volna említenem — valódi keresztény szívvel folytatta és folytatja a váradi káptalan tradicionális szokását, mely a jótékonyágban nyilvánul.

Méltóságod barátai és tisztelői — silyen az egész egyházmegye — örömmel hajolnak

meg a fejedelmi tény előtt s kívánják, hogy még sokáig hordhassa örömmel e szép kitüntetést.

Ezután a rendjel a kitüntetettnek mellére a nyakba kötött sárga-kék se-lyem szalagon föltéve, a legbensőbb megindultság keresetlen szavaival fejezte ki legalázatosabb háláját, köszönetét, alattvalói hódolatát s tántoríthatatlan hűségét a szeretett apostoli király, Ferencz József dicső uralkodónk Ő cs. apost. kir. Felsége, nemkülönben a nagy főpásztor s kegyes jó Atya, a bibornok-püspök iránt. A többit már a könnyek között egymás kebelére borult két ősz főpapnak együtt dobogó szíve mondotta el fenséges némaságban egymásnak; a diszbe öltözött udvari papság csendesen visszavonulván.

Boldog az a megye, melynek ily főpászlora s ily nagy prépostja van.

Adja a kegyes Ég, hogy ez a boldogságunk soká tartson.

Fizetésemelés a vármegyén.

Alig néhány évvel ezelőtt a belügyminiszter is meghallotta Biharvármegye kisebb javadalmazásu tisztviselőinek a jajpanaszát s kérő szavakra évi 12,000 frttal emelte fel Biharvármegye személyzetének állami dotációját.

Nagy volt az öröm a vármegye házában, de amely nagy volt, oly korainak bizonyult.

A szétosztás nem ment olyan könnyen. A hatalmas Tisza familia ártotta magát bele.

Az öreg Tisza elküldte az ő szerelme Pista fiát, hogy ossza szét a kis költséget. Így aztán az évi magasabb dotációt tulnyomó részben szétosztották a Tisza-párt leghivebb támogatói, a főszolgabírók között.

Es most a választások küszöbén megisméltődik ez az épületes dolog.

A belügyminiszter ismét emelte Biharvármegye állami dotációját *19.838 koronával*. Ez megfelel az összes tisztviselők és alkalmazottak fizetése 7.96%-ának.

A megyei főszámvevő készített egy javaslatot, a mely szerint főként a kisebb fizetéstű tisztviselő és személyzet részesült volna egy kis előnyben, hogy a folyton emelkedő drágaság némileg ellensúlyozva legyen.

Am a Tiszák másként akarták s párjával be is jöttek tegnap, hogy az e tárgyban tartott értekezleten érvényesítsék akarataikat.

Határozatba ment, hogy három csoportba osztják a vármegye összes alkalmazottait.

Az első csoportba a tisztviselők jönnek, akiknek a fizetésüket 8 százalékkal emelik; a második csoportban esnek a segéd és kezelő személyzet, akiknek 13 százalékkal; és a harmadikba a szolgaszemélyzet, kiknek 10 százalékkal emelik a fizetésüket.

Ilyen perczentet csak akként lehetett elérni, hogy mindenütt kikerekítették fizetéseket. 100 frton alul csak 50 és az ötvenen aluli lefele kerek százra vétegett. Így jött ki maraaványul az az összeg, ami a 7.96 százalékon fölül kellett egyik-másiknak a fizetéséhez.

Csakhogy Biharvármegyénél nem a főbb tisztviselőknél, hanem az alantasabbaknál van aránytalanul rosszul megállapítva a fizetése s ezeknek a megélhetésén a mostani néhány forint emelés alig lendít valamit.

TAJÉKOZTATO.

Junius 15. Katholikus kör júniálisa a Püspök-fürdőben.
Junius 16. Koldusápoló-egylet vál. ülése d. u. 5 órakor.
Junius 17. A biharmegyei nőegylet vál. ülése d. u. 5 órakor.
Junius 19. Gazdasági egyesület gyűlése d. u. 3 órakor.

* **Uj levélbélyegek.** A nagyváradi posta és távirtda igazgatóság tájékoztatás végett közli a közönséggel, hogy a kereskedelemügyi m. kir. miniszter folyó évi május hó 21-én kelt 30157. számú határozatával a 6 filléres frankójegy színét az eddigi vörös barnásból zöldes barnára változtatta. Az új 6 filléres frankójegy a jelenleg érvényben levő 6 filléres levéljegyekből még rendelkezésre álló készlet elfogyta után fognak forgalomba bocsáttatni. Az eddigi 6 filléres frankójegy érvényessége folyó évi december 31-étől megszűnik. Ezen időn túl a közönség a régi 6 filléres levéljegyeket, ha valódiak, épek és használatlanok, bezárólag 1902. márczius hó 31-ig a posta (és távirtda) hivataloknál megfelelő értékű más frankójegyekre cserélheti be, 1902. április hó 1-től azonban azok becsérésére sem fogadhatók el.

* **Egy biharmegyei ember találmánya.** Nemrég a Biharvármegyei gazdasági egyesületnek egy új eke feltalálásáról tett jelentést egy Rév községbeli gazda ember. A gazdasági egyesület *Telegdy* József elnöke alatt *Zathureczky* Albert és *Fodor* Józsefet küldte ki az új találmány kipróbálására. Kedden délután volt a próba szántás a nevezettek jelenlétében s véleményük szerint kitűnően bevált. A domboz és fákkel benőtt vidékeken óhajtja a feltaláló megkönnyíteni a szántást, igen praktikus eszközökkel. Az új eke szabadalmat kérnek.

* **Anyakönyvi kinevezés.** A belügyminiszterium ideiglenes vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök Biharvármegyében a *brát-kai* anyakönyvi kerületbe anyakönyvvezetővé *Kádár* László segédjegyzőt nevezte ki és őt a házassági anyakönyv vezetésével és a házasságkötésnél való közreműködéssel is megbizta.

* **Kinevezés.** A nagyváradi kir. ítélőtábla elnöke, a vezetése alatt álló kir. ítélőtábla kerületébe *Sommer* Nándor végzett joghallgatót ideiglenes bírósági díjazás joggyakorlókorrá nevezte ki.

* **Botháné Brüsszelben.** Botha felesége, a kit mint ismeretes, az angol-búr háború mielőbbi befejezése céljából Krügerhez küldtek tárgyalni, tegnap reggel Brüsszelbe érkezett. Itt a transváli követség fogadta ünnepélyesen Bothánét, a kit dr. Leids üdvözölt. Botha felesége melegen megköszönte az ünnepélyes fogadást. Még ma elutazik Botháné Brüsszélből s egyenesen Amsterdamba megy, a hol Krüger már várja a búr parancsnok feleségét.

* **Uj posta-gyűjtőhely.** A nagyváradi posta és távirtda igazgatóság a következő sorok közlésére kérte fel lapunkat: Nagyvárad városban, a Fő-utca 35—a. száma házában levő Popper-téle üzletben ifj. Popper József postagyűjtő kezelésében »Nagyvárad gy. 1.« elnevezéssel 1901. június hó 16-án posta-gyűjtőhelyet létesít. A gyűjtőhelynél fel lehet adni a) bárhova szóló díjköteles ajánlott levelezést, b) belföldre, Ausztriába, Bosznia-Hercegovinába és Németországba szóló legfeljebb 400 korona értékű csomagokat. Azonkívül a gyűjtőhely mindennemű postai értékjegyeket is árusít. Hivatalos leveleket a gyűjtőhelynél nem vesznek fel, közönséges magánlevelezést pedig a gyűjtőhelynél az épület külső falán kifüggesztett levélgyűjtő szekrénybe kell bedobni. E gyűjtőhely által kiállított feladóvények hitelessége és bizonyító ereje teljesen azonos érvényességű a m. kir. postahivatalok által kiállított feladóvény hitelességével és bizonyító erejével. A gyűjtőhely hétköznapokon d. e. 8—12 és d. u. 2—6-ig, vasárnapokon és hétköznapra eső ünnepnapo-

kon pedig d. e. 9—10 óráig áll a közönség rendelkezésére. A gyűjtőhelynél feladott ajánlott leveleket és csomagokat d. e. 10:35-kor, és d. u. 7:35 órakor továbbítják; a levélgyűjtő szekrénybe bedobott leveleket pedig d. e. 8:6, d. e. 10:18, d. u. 2:48, d. u. 5:46 és este 8:3-kor viszik el.

* **A kereskedelmi iskola érettségi vizsgalatai.** A felső kereskedelmi iskolában f. hó 10-én és 11-én folytak le az érettségi vizsgálatok Dr. Schack Béla főigazgató, vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteri biztos, valamint Csathó István kereskedelemügyi m. kir. miniszteri kiküldött együttes elnöksége alatt, még pedig olyan kiváló s ritka eredménnyel, hogy a vizsgálatra bocsátott 24 jelölt mind megfelelt a követelményeknek s így valamennyien érettek lettek; a mi részint a növendékek szorgalmas munkálkodásának, de főleg a tanári kar s feje dr. Kovács S. János igazgató buzgó és fáradságot nem kímélő működésének fényes tanubizonyossága. Jeles érett Elías Márton Jól éretett lett: Friedmann Zoltán, Neuwirt Hugó, Steiner Béla, Weinberger Emil és Czucker Mór. Egyszerűen érettek nyilvánítottak: Dunka Gusztáv, Fenyves Ödön, Fisch Gyula, Goldberger Gyula, Grenczey Gyula, Hencz Lajos, Hersán Jenő, Kánitz Dávid, Kohn Gábor, Kolb Ernő, Kovács Károly, Krasznér Hugó, Mayer Gyula, Neuländer Izidor, Reményi Béla, Silbermann József, Vlád Agoston és Waldmann Sándor.

* **Bolgár Ferencz kitüntetése.** Bécsből telefonon jelentik, hogy a király Bolgár Ferencz országgyűlési képviselőt czimzetes századossá nevezte ki. Előbb műszaki csapatnál mint genie-főhadnagy szolgált, majd leköszönt rangjáról. Ugyis mint országgyűlési képviselő, ugy is mint a Budapesti Tagblatt főszerkesztője, katonai kérdésekben elsőrangú szaktekin-tély volt, a parlamentben is lapjában többször szólt hozzá aktuális hadügyi kérdésekhez.

* **A resiczai sztrájk.** *Eberhardt* Károly, a resiczai bányaművek mindenható főtisztartója oda hagyja állását. Ezt mondta legalább egy újságírónak, a ki eziránt kérdést intézett hozzá.

— A mint véget ért a sztrájk, — mondta *Eberhardt* — elmegek Resiczáról. De a míg itt vagyok, nem engedek semmiféle erőszaknak. Négy esztendeje, hogy Diós-Győrből Resiczára jöttem. A resiczai művek akkoriban igen szomorú állapotban voltak. A kincstártól átvett régi berendezés sehogy sem illett egy modern színvonalon álló gyárba. Mindenekelőtt kibővíttem az öntődét, az aczélműveket és a gépműhelyeket. Resiczának akkoriban nem volt konkurrencziája, munkát elegett kaptunk. Patriarkális állapotok uralkodtak itt Fokozni akartam munkásaim munkáját, de fölemeltem a bérüket is. 1899-ben megsappant a munka. Megrendelést alig kaptunk és már szinte ugy volt, hogy beszüntetjük az üzemet. De nem foszthatlunk meg embereinket a betevő falattól és csak hogy valami foglalkozást adhassunk nekik, Olaszországban, Egyiptomban, Romániában, sőt még Angliában is keresünk megrendelést. Kaptunk is munkát, de olyan olcsón kellett elvállalnunk, hogy a munkabéreket, le kellett szállítanom 10 százalékkal. Ebbe nem nyugodtak bele a munkások. Ezért tört ki a sztrájk. Szemünkre vetik, hogy Resiczának egy esztendei tiszta nyeresége egy millióra rugott. Hát ez igaz, de az emberek nem számítják azt az óriási tőkét, a mit befektettünk. Az ellenőrző bárczákra nagy szükségünk van és ehhez az újításához ragaszkodnom kell. A telepünknek 24 kapuja van és emkereknek éjjel nappal szabadon jártak ki-be. Akárhánynak még kulcsa is volt a kapukhoz. A munkások jó része órákat töltött a telepen kívül és ellenőrzés nem lévén, az »elbliczelt« időt is megfizették nekik. A kinek nem tetszik a bárcza rendszer, az menjen el Resiczáról. Diós-Győrről a Ganz-gyárban, és a Máv. gyárakban évek óta használják az ellenőrző-bárczákat és senki sem panaszkodott. Csak a munkakerülő, henye ember ágaskodik ellene!

Ebben a pillanatban hatalmas »Abzug *Eberhardt*« kiáltások hallatszóttak. *Eberhardt* ellhalgatott.

EGYESÜLETEK.

A koldusápoló egylet választmányi ülése.

A Szent Lászlóról nevezett nagyváradi koldusápoló és fimenház egylet f. hó 16. napján d. u. 5 órakor ujonnan épült pereczes-utcai házában választmányi ülést fog tartani, melyre az érdekeltek ez uton meghivatnak. 1901. június 12. *Az elnökség.*

TANUGY.

Évzáró vizsgák a községi elemi iskolákban. A t. szülőket és a tanügy barátait ez uton értesitem, hogy a községi elemi *fiúiskolák harmadik osztályaiban* a vizsgákat a következő rendben fogjuk megtartani: Ujvárosban június 18-án, Olasziban június 19-én és Váralján június 20-án: mindig d. e. nyolcz órakor. Nagyvárad, 1901. június 13. Dr. *Kecske-méti* Lipót, vizsg. biz. elnök.

Igazságszolgáltatás.

Takács Zoltán bandája.

— Főtárgyalás. —

IV. nap.

Budapest, május 18.

A tárgyalás mai negyedik napján valamivel gyorsabb tempóban haladt előre a törvényszék, de bizonyos, hogy még legalább egy hét telik el, a míg ítélet lesz. Reggel hire terjedt, hogy dr. *Takács* Zoltán beteg lett a kimerüléstől s a bíróság kénytelen lesz néhány napot szünetelni. De a fővádlott éppen csak kimerült egy kissé a fárasztó vallatásokban és *Lenk* elnök a rendes időben megnyithatta a tárgyalást.

A vádlottak közül ma *Bálint* Ferencz jött elsőnek sorra, özv. Kordánének a fia, a kinek házában *Takács* néhány napig Mezőtúron tartózkodott. *Bálint* Ferencz is azt mondja, hogy nem érzi magát bűnösnek. Ő odahaza nem lakik az anyja házában, hanem a tanyán. Tud arról, hogy valami ur lakott az anyjánál, de hogy mint került oda, erről nem tud.

Lenk elnök: Nem a maga sógora, Korik szarvasi borbély hozta oda?

— Lehet.

— És milyen néven ismerte azt az urat?

— Nagy István néven.

— Miért tartotta a maga anyja Just-nak?

— Nem tudom.

— Kit látott ezek közül az emberek közül hozzá járni.

— Csak Oravetzet.

— Ha maga semmit se tudott, hogy érkezett egy gép mégis a maga címén a pusztapóói állomásra?

— Azt mondta ez a Nagy István...

— Már mint *Takács* Zoltán...

— Igen. Azt mondta, hogy tévesen czimezte a gyáros.

— Es maga nem tudta, ki ez a Nagy, vagyis *Takács*?

— Csak amikor elfogták.

— Ugyan-ugyan *Bálint*. Majd tanu lesz rá, hogy maga vele a bankócsinálásban részt vett.

— Nem én.

— De az igaz, hogy a gépeket maga vitte kocsin Mezőtúrról a Halász Szabó Sándor tanyájára Sárospatakra?

— En is.

— Aztán nem tudta, hogy mit visznek?

— Nem én.

— No látja, hogy mondhat ilyet? Maguk Mezőtúrról négy nap és négy éjjel mentek Patakig s ha maga nem tudja, miről van szó, nem vállalkozik ilyen nagy fuvarra. Különösen

maga, mikor az anyjának 50.000 forint vagyona van.

— Nem tudtam én semmit.

— Ki volt akkor magukkal a kocsin?

— Takács meg Oravetz.

— Az se igaz, hogy maga sürgette a hamis bankók kiadását?

— Nem.

— Pedig maga jelen volt a csinálásnál, a szétosztásnál s annál, mikor a 215 drb jobban sikerült hamis százast kiválogatták.

— Nem voltam.

Az elnök most előszólítja Takácsot, hogy mondja szemébe Bálintnak a valót. Takács kijelenti, hogy a vádlott tudta kicsoda ő s »doktor ur«-nak is szólította.

— Bálint: Nem igaz. En Nagy István mérnöknek tartottam.

Elnök: Azt is tudta Bálint, hogy azért vették a gépet Mezőtúrról Patakra, mert dedektívek szaglászta arra?

Takács: Esedezem, erről én nem tudok, csak Oravetz mondta.

— Mikor Bálint másodizben jött Patakra, mivel fordult önhöz?

— Kérdezte: »lesz-e már pénz?»

— Persze hamis pénz?

— Csak pénzről volt szó, mi mindig csak így mondtuk.

— De látta-e Bálint, hogy csinálták a pénzt?

Takács: Kevés ideig benn volt és látta is.

Bálint: Nem igaz.

Elnök: Hát a kiválogatásban részt vett?

— Nem volt...

— Tegnap azt mondta, hogy igen.

Takács: Bocsanat, hadd rendezzem a gondolataimat.

— Nos?

— Igen, Bálint nézegette és rakosgatta a bankókat.

Bálint: Hazudik.

Elnök: No no, ne hazudozzék maga. Tegnap is szó szerint így mondta: »Nézegette és rakosgatta.«

Bálint: De valótlan beszélt; ha nem, vesztsem el a szemem világát.

Elnök: Ugyan, ne cigánykodjék!

Egy eddig ismeretlen körülményt hozott ezután Oravetz János vádlott a bíróság tudomására. Elmondta, hogy mikor sokáig nem tudtak pénzt előteremteni a bankóprás beszerzésére. Vay Alajos vádlott előszedte az ékszereit s ezeket adta oda Takácsnak, hogy zálogba tegye s megvegye a prést.

Lenk elnök: Miért nem szólt eddig erről?

— Csak az éjjel jutott eszembe.

— A bankócsinálásnál ott volt Bálint is?

— Csak úgy mint én, s azt is tette a mit én.

— És maga mit csinált?

— A prés alól kiszedegettem a bankót, rakosgattam, aztán gyönyörködtem benne.

Bálint Ferencz tovább is tagad. Ő csak a fuvarozást végezte, 25 forintért szállítván a gépeket Sárospatakra. Vay Lajos meg azt tagadta, hogy ékszereit oda adta volna a bandának. Majd az Korda Gergelyné, a vagyonos mezőtúri asszonyra vallott Takács. Szerinte Kordáné még azt is látta, a mint a szövetség emberei összerakták az ékszereiket, sőt Kordáné is adott egy gyűrűt. Erre vásárolták meg a bankóprést.

Délig a bíróság még Alex-Traján János vádlottat vette elő, a ki Takácsot a fotográfiára tanította. Ma még a másik fényképészt Grubert is kihallgatta a bíróság, végeztek a fővádlottakkal, holnap a tanúk jöhetnek sorra.

SZINHAZ.

HETI MŰSOR.

Szombat: Carmen.

Vasárnap: este. Ugyanaz.

Madarász.

A legkedvesebb zenéjü operettek egyikét olyan csekély számú közönség nézte végig, hogy kevesebb már talán nem is lehetne előadás. Igazán nagyon látszik már, hogy a színi idénynek vége van; az embereknek mindenre inkább van kedvük, mint színházba járásra.

Meleg az idő, hűvös a hangulat s nem minden szereplő értett hozzá, hogyan csináljon a hűvös hangulathoz lekeset.

Az előadás általános képe azért kedvező volt. Sok szerepe jutott a karnak s a kar ez alkalommal pompás készüléssel lépett fel. Ők érdemelnek dicséretet első sorban, tekintettel eddigi újabb balsikereikre.

A darab sikere Ádámotól és Postás Milkától függ. Nyárai (Ádám) Pintér helyett játszott s bár Pintért ebben a különösen neki való szerepben teljesen pótolni nem tudta, nagy tehetsége itt is tudott igen elfogadható alakítást adni.

Amon Margit mint Postás Milka elevenességével, üde játékkal s kellemes énekével ragadta tapsokra a közönséget. Mindketten az estét egyik szép sikerüknek jegyezhetik fel.

A többiek közül kivált Bognár János, ez a nagytehetségű színész, a ki legkisebb szerepekben is tud eredetit, megkapót nyújtani, továbbá Füredi és Vank mint vaskalapos professzorok (utóbbinak több mérséklet ajánlatos) Bérczi Gyula, Benkő Jolán és Perényi József jöttek.

A szezon befejezése. A Szigligeti-színház nyolcz hónapos szezonját vasárnap este fejezi be s két hónapi pihenő után a társulat Kaposvárra vonul. A Dunántul fejlődő, szép városában augusztus 17-től szeptember végéig marad Somogyi Károly játszó társasága, mely október első napjaiban kezdi meg Szigligeti házában az új szezonot. Ma pénteken szünet lesz a színházban, minthogy az egész személyzet a Carmen előadására való készülétek foglalkoztatják. Bizet gyönyörű operája zárja be ugyanis az idényt. Szombaton és vasárnap adják a hatalmas dalművet, melynek betanulására nagy gondot fordítanak s így a Carmen előreláthatóan emlékezetes eseménye lesz a szezonnak. Az opera czimszerepét Székely Irán játssza, kivüle Székely Annának, Lányi Editnek, Nyáraynak, Pintérnek, Perényinek van jó szerepe s az előadásban részt vesz az egész énekes személyzet.

TAVIRATOR.

Elveszett negyedmillió.

Budapest, június 13. (Saját tud. táv.) Szelke Kristóf Szék eszejérvár leggazdagabb polgára, leányával és vejével Biskara Endre főmérnökkel Budapestre érkezett. Tegnap a pályaudvaron rémülve vette észre, hogy negyedmillió koronát tartalmazó kizárókéja eltűnt. Lopásra gondolt és jelentést tett az állomáson. Sürgönyöztek Szék eszejérvárra és kitűnt, hogy a táskát ott felejtették. Képzeltető öröm keletkezett erre, a megrémült családban.

A czár távirata.

Berlin, június 13. A Post jelentése szerint az orosz czár abban a táviratban, a melyet Vilmos császár e hó 2-án mondott pohárköszöntőjében említette, Waldensee misszióját nem nevezte hálátlan feladatnak. A czár táviratát igazi bensőség jellemzi. (M. T. I.)

A búrok békétárgyalása.

London, június 13. (Saj. tud. táv.) Standertonból jelentik, a pretóriai németalföldi konzul folytatta a tárgyalást a búrvezérekkel. Botha és De-Wett táviratilag közlekednek Krüggerrel. A búrok ki látása még soha nem volt olyan kedvező, mint most. A »Standard« írja, hogy a brüsszeli transzvali ügyvivőség folytatja a tárgyalásokat.

Amerika Németország ellen.

New-York, június 13. A sárga sajtó, de különösen a »New-York Herald« ismét Németország ellen izgat. A legújabb vád az, hogy a panamerikai kongresszust Németország hiúsította meg azzal, hogy Argentiniát és Chilet rávette, hogy ne vegyenek részt a kongresszuson.

A »Herald« utal arra a nagy befolyásra, melyet Németország a délamerikai államokra gyakorol. Ez ellene van a Monroe-elvnek és az Egyesült-Államok kormánya helyesen cselekszik, hogy nagyobb hitelt kér új hadihajók építésére, melyekre már a közel jövőben szükség lehet Németország ellen.

A resiczai sztrájk.

Resicza, június 13. (Saját tud. táv.) A sztrájkolók vezetői a társasággal érintkeztek. A társaság felajánlotta a délutáni félórás szünetet. A munkások a délutáni szünet meghosszabbítását kérik. Hírlik, hogy a gyárat három hónapra bezárják. Nagy izgatottságot keltett, hogy ma reggel egy munkást az olvasztóban halva találtak. Nincs kizárva, hogy büntény áldozata.

A búr háború.

Pretória, jun. 13. Szvaziföld határán elfogtak 26 búr, köztük Schalk-Burger tesvérét. (M. T. I.)

KOZGAZDASAG.

A gazdasági egyesület gyűlése. A következő meghívót vettük: A biharmegyei gazdasági egyesület igazgató választmánya a folyó június hó 19-én azaz szerdán délután 3 órakor a vármegyeház nagytermében gyűlést tart, melyre a választmányi tagok ezennel meghívotnak.

Tárgyak:

1. Földmívelésügyi minisztérium a megrendelések gyűjtésére vonatkozó törvényeink végrehajtása tárgyában kereskedelemügyi miniszternek kiadott rendeletét megküldi.
2. Földmívelésügyi miniszter több kártékony rovar ismertetését tartalmazó füzeteket küld.
3. Beöthy László főispán megkeresése a hűséges cselédek és munkások jutalmazása iránt.
4. Arad m. g. egylet megkeresése borfogasztási adóügyben.
5. Sáros m. g. egylet megkeresése a felvidéki nép kivándorlása iránt.
6. Előterjesztés az f. év őszén rendezendő szőlőszőlő kiállítás iránt.
7. Előterjesztés a gazdasági tudósítók hivatalos tudósításainak beszerzése iránt.
8. A pénztárnok évnegyedes jelentése.
9. Tagfelvétel.

Nagyvárad, 1901. június 11.

Szabó József,
egyleti elnök.

Reich Jenő és Társa
Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántúl« eredeti távirata. —

Határidők.

Budapest, június 13.	
Buza októberre	8 22
Buza áprilisra	7 87
Tengeri	5 43
Rozs okt.	6 90
Zab ápr.	6 18
Káposzta, repacez, aug.	—

Értéktőzsde.

Budapest, június 13.	
Osztrák hitel	684
Magyar hitel	687 50
Allamvasut	669 50
Rimamurányi	490
Magyar jelzálog	441
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1901. június 13-án.

Magyar aranyjárdék 4%	118.—
Magyar koronajárdék	92 90
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4/8%	120 75
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/8%	100.—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	119.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	92 30
Italmérési jog megváltási kötvény	99 90
Horvát-szlavónföldtehermentesítési kötvény	93 50
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	173 50
Tiszszabályozás szegedi sorsjegyek kölcsön	143 75
Osztrák járadék papírbán	98 20
Osztrák járadék ezüstben	97 80
Osztrák járadék aranyban	117 60
Osztrák korona járadék	96.—
Osztrák korona járadék	140.—
Osztrák államsorsjegyek	16 70
Osztrák magyar bank részvény	676.—
Magyar hitelbankrészvény	667 50
Osztrák hitelintézet részvény	95 20
Párisi vista	19 07
20 frankos arany (Napoleon'or)	117 50
Németbirodalmi márka	240 15
London vista	24 51
20 márkás arany	—

Marha ártáblázat 1901. június hó 11-ről.

Egy pár első rendű jármás ökör 670—730, egy pár másodrendű jármás ökör 560—650, egy pár harmadrendű jármás ökör 300—530, 1 drbfőjös tehén 110—260, 1 drb vágó ökör 250 kgr. 180—250, 1 drb vágó tehén 150 kgr. 130—180, 2 drb. veres borju 18—42, 1 drb. fél éves borju 30—50, 1 drb egy éves borju 46—78, két éves borju 72—200, 1 drb hizott sertés 80—130, 3 pár fél éves 32—36, 1 pár egy éves sertés 38—60, 1 pár két éves sertés 64—146, 1 drb igás ló 160—260, 1 pár ökörbőr 40—52, 1 pár tehénbőr 26—36, 1 pár bojubőr 10—22, 1 pár lóbor 10—20.

A szerkesztőnőmtől feltétlen:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától.

8965/1901. szám.

Hirdetmény.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala mint I. fokú iparhatóság ezennel közhírré teszi, hogy a **Bleyer Sámuel** által felállítani szándékolt szappangyártó telep telepengedélyezése tárgyában **folyó év június hó 19-ik napjának d. e. 11**

órájára a sáncz-utczai 194. sz. házhoz helyszini tárgyalást tűzött ki, a mely körülményről az érdekeltek oly figyelemzetéssel értesítetnek, hogy esetleges kifogásaikat a helyszini tárgyalás alkalmával adják elő, mert a későbbben teendő felszólamlások figyelembe vétetni nem fognak.

Nagyvárad, 1901. június hó 30-án.

Giraud Árpád,
t. alkaptány.

FÜRDŐI MENETREND.

Érvényes 1901. május 1-től.

Nagyvárad—Püspök-fürdő—Félix-fürdő.

	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.
Nagyvárad	730	950	—	—	435	—	858
Vásártér	722	946	*1133	235	427	648	850
V.-Velence	740	1090	1149	301	445	705	915
Röntó †	754	1014	1203	314	459	718	929
Püspök-fürdő	805	1025	1209	321	509	726	939
Félix-fürdő	817	1037	1220	332	521	737	951

Félix-fürdő—Püspök-fürdő—Nagyvárad.

	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.
Félix-fürdő	820	1042	*1221	335	524	741	953
Püspök-fürdő	838	1100	1232	347	541	753	—
Röntó †	842	1104	1236	351	545	758	1000
V.-Velence	855	1117	1249	406	600	811	1013
Vásártér	905	1131	104	421	605	826	1025
Nagyvárad	911	1127	—	—	615	—	1023

A *-gal jelölt csak vásár- és ünnepnap közlekedik

Különös figyelembe!

A küszöbön levő lakás változások alkalmával az összes raktáron levő **butorszövetek, Creppek, dísz és butorpelüsök** árait tetemesen leszálítottuk,

mely körülményre az igen tisztelt vevő közönség szives figyelmét felhívjuk.

Teljes tisztelettel

KUNZ JÓZSEF és TÁRSA cég
Nagyvárad, Szent László-tér.

97—15—15

Huzás visszavonhatatlanul

1901. Június 25^{-én.}

Concordia sorsjegyek
à 1 korona.

Főnyeremény

30.000 korona értékű

ajánlja:

KISS DÁVID főelárusító
Nagyváradon.